

Почтовик Ю. Ю.
*студент 4-го курсу Кримського юридичного інституту
Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

ПЕРЕХРЕСНИЙ ДОПИТ ЯК ЕЛЕМЕНТ СПРАВЕДЛИВОГО СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

метою даної роботи є визначення правової характеристики інституту перехресного допиту та його значення як елемента права на справедливий судовий розгляд. виходячи з основоположного принципу кримінального судочинства – презумпції невинуватості, тягар доведення вини підсудного лежить на стороні обвинувачення, яка, згідно із ч. 2 ст. 17 кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (далі – кПК) повинна довести вину підсудного поза розумних сумнівів, тобто (запозичуючи положення англосаксонського доказового права) у відсутності хоча б одного розумного сумніву щодо вини підсудного. разом з тим, із наближенням сторони обвинувачення до стандарту доведеності вини «поза розумних сумнівів» тягар доведення практично лягає на бік сторони захисту, ключовою особою якої є адвокат, та полягає в прагненні спростувати пред'явлене обвинувачення або зменшити ступінь суспільної небезпеки злочину і пом'якшити кримінальне покарання. із цієї причини принципово важливим, у першу чергу для адвоката як опонента сторони обвинувачення, що наділена більш широкими можливостями, не дивлячись на формальну процесуальну рівність сторін, стає наявність у кримінальному процесуальному законодавстві інституту перехресного допиту – механізму, що дозволяє дискредитувати свідка і достовірність його показань – один з критеріїв оцінки доказів судом.

Національне законодавство не містить легальної дефініції перехресного допиту. Не вироблений єдиний підхід до визначення такого допиту й у вітчизняній науковій літературі. Зважаючи на це ми будемо виходити з наступного, найбільш загального визначення, яке надалі буде уточнюватися: перехресний допит – це допит свідка однієї сторони, що проводиться іншою стороною. у такому значенні право на перехресний допит як елемент справедливого

судового розгляду передбачається п. 3 (с) ст. 6 конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.: кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має право допитувати свідків обвинувачення або вимагати, щоб їх допитали, а також вимагати виклику й допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення. так, у рішенні по справі «Bannikova v Russia» Європейський суд з прав людини називає допит свідка обвинувачення підсудним та його захисниками «перехресним допитом». у рішенні по справі «Andandonskiy v Russia» суд зазначає, що в рамках змагальної процедури обвинуваченому повинна бути надана можливість допитати свідка, який дає показання проти нього.

Гарантії справедливого судового розгляду знайшли певне відображення і в національному законодавстві (наприклад, ст. 129 конституції України передбачає змагальність судового процесу тощо). однак, до недавнього часу кримінальне процесуальне законодавство України не містило інституту перехресного допиту, хоч захисник або підсудний і мали можливість допитати свідка, викликаного за клопотанням прокурора. із набранням чинності кПк від 13.04.2012 р. в національному законодавстві з'являються наступні правила допиту. відповідно до ч. 6. ст. 352 кПк свідка обвинувачення першим допитує прокурор, а свідка захисту – захисник, якщо обвинувачений взяв захист на себе – обвинувачений (прямий допит). Під час прямого допиту не дозволяється ставити навідні запитання, тобто запитання, у формулюванні яких міститься відповідь, частина відповіді або підказка до неї (наприклад, «ви не бачили обличчя грабіжника, чи не так?»). Після прямого допиту протилежній стороні кримінального провадження надається можливість перехресного допиту свідка, відповідно до ч. 7 ст. 352 кПк, під час якого вже дозволяється задавати навідні запитання.

таким чином, відмінною рисою перехресного допиту є навідні запитання, що виступають ефективним способом перевірки показань свідків. Перехресний допит у такому вигляді характерний для країн англосаксонського права, де він розглядається як визначальний для змагальної системи правосуддя (наприклад, право обвинуваченого на перехресний допит гарантується Шостою поправкою до конституції США). тут свідок є процесуальною формою отримання доказів, та кожен учасник процесу, включаю-